

Vad gör vi med medicinens Foppa Forsberg?

Handelsminister Leif Pagrotsky kallade till presskonferens häromdagen. Han ville kommentera rapporten »Klimatet för utländska investeringar i Sverige« från den av Kai Hammerich ledda myndigheten Invest in Sweden Agency, ISA.

Årets rapport säger att synen på Sverige har svängt hos utländska investerare. »Bilderna av ett internationellt, innovativt och lönsamt Sverige håller på att tona fram.« IT-landet, med dess unga entreprenörer, bidrar mest till den nya föreställningen. Naturligt nog ville statsrådet understryka denna svängning och ta den som tecken på att regeringen är på rätt väg.

Det finns en del att säga om vad Pagrotsky förde fram och vad han teg om. Men viktigast är att han som enda statsråd ägnar sig åt rätt frågeställning. Nämligen: Hur ska vi göra Sverige mer attraktivt i den globala konkurrensen om framtidsinvesteringar?

Lite i skymundan, utan presskonferens – »verka, men inte synas« – meddelade styrelsen för Knut och Alice Wallenbergs stiftelse i onsdags att den beslutat avsätta cirka en miljard kronor som bidrag till en femårig forskningssatsning på »funktionsgenomik«. Detta är stadiet efter att hela det mänskliga genomet, arvsanlaget, är kartlagt till sin sekvens. Den fråga som då kommer är: hur använder vi denna revolutionerande nya kunskap? Det gäller nu att försöka förstå inte bara var olika gener finns och vad de styr, utan också hur de samspelar

och hur man kan nyttja den gigantiska informationsmassan till strategier för att ta fram helt nya typer av läkemedel, med mera.

Som ett exempel på relevansen nämns i pressmeddelandet den växande risken för att bakterier blir resistenta mot penicillin (helt i enlighet med Darwins tes om det naturliga urvalet; de mest motståndskraftiga bakterierna överlever och förökar sig). Plötsligt kan lunginflammation åter bli en dödlig sjukdom, även i västerlandet. Vi måste finna andra sätt att försvara det friska, med nya arter av läkemedel som påverkar bakteriernas cellprocesser. Det är sådant som den nya genomforskningen gör möjligt, genom att den ger kunskap om de fundamentala bakomliggande mekanismerna.

Över huvud taget får människan nu instrument för att agera mycket smartare och hänsynsfullare än tidigare. Vi behöver

Anslag för medicinsk forskning

Svenska staten har sänkt anslaget till Medicinska forskningsrådet. Andra länder har under samma tid radikalt ökat motsvarande anslag, i vetenskap om betydelsen av den biologiska revolutionen. Kanada är ett exempel.

Källa: Medicinska forskningsrådet, professor Olle Stendahl.

inte ta till slägga – som penicillin mot bakterier och massspridning av kemiska medel för att döda skadeinsekter. Vi kan agera mycket intelligentare, genom att modifiera nyttoväxter och skräddarsy läkemedel. Detta blir till ofantligt gagn för både miljö och människa.

Sverige har utomordentliga förutsättningar att bli världsledande, även i nya högteknologiföretag, på det här området som under 2000-talet blir viktigare än »IT«. Medicin är det enskilda forskningsområde där vi historiskt har legat allra längst framme. Vi är bäst på patientregister och blodbanker för forskning och tester, med blodbanken i Västerbotten som unik i världen. Vi har Europas bästa läkemedelsverk. Vi har kompetenta användare och kravställare i svensk sjukvård. Vi har en god infrastruktur för klinisk forskning. Och vi har världens starkaste magnet för toppforskare: Nobelpriset, med koppling till Karolinska institutet, KI.

Regeringen i ett land med dessa förutsättningar på ett område som blir så viktigt för framtiden, den regeringen har systematiskt gått in för att försämra förutsättningarna under andra halvan av 90-talet. Anslaget till medicinsk forskning, via Medicinska forskningsrådet, har sänkts samtidigt som andra länder flerdubblar sina motsvarande anslag. Marginalskatterna har höjts för de toppkrafter som har ständiga lockande bud från amerikanska universitet.

Astra och Pharmacia har hanterats så illa att Sverige tappar mycket av deras utveckling här, i stället för att ha den som bas för att dra utländska företag hit. Läkemedel utpekas som den huvudkostnad som ska bekämpas inom vården. Och socialministern, som har statsministerns särskilda öra, har gjort till en ideologisk huvudlinje att skrämma bort privata företag från sjukvården.

Karolinska institutet under professor Hans Wigzell, Wallenbergstiftelsen under professor Jan S Nilsson och Strategiska forskningsstiftelsen under professor Staffan Normark hör till de institutioner som frenetiskt försöker rädda vad som räddas kan. KI:s drivande rektor Hans Wigzell har arbetat fram nya former för att skriva kontrakt med värdefulla unga forskare, hjälpa dem på snåriga vägar att få rejäla forskningsbudgetar och starta nya biomedicinska företag. »Det är som i idrottsvärlden«, konstaterar Wigzell (DI 17/3). »Forskare erbjuds övergångssummor på 400 000–800 000 kronor och dessutom stora forskningsbudgetar i klassen 10 miljoner kronor om året om de lämnar Sverige för amerikanska universitet. De är ute efter talangerna, de vill ha tag i dem som blir forskningens Foppa Forsberg.«

En av våra mest talangfulla forskare sitter som bäst och överväger ett bud från USA som skulle ge en månadslön på cirka 180 000 kronor, berättar KI:s rektor. »Den nuvarande lönen är på några tusenlappar över 20 000.«

Detta sker i ett läge då 131 av 200 professorer på KI går i pension inom tio år.

Skapa snabbt en nationell strategi för den medicinska sektorn som stort svenskt framtidsområde för forskning och företagsutveckling, manar Invest in Sweden Agency i sin nya rapport (Leif Pagrotsky glömde nämna detta, skattefrågan och lite annat i sin kommentar till ISA-rapporten). Sverige har hela infrastrukturen, den som tar lång tid att bygga upp och att kopiera. Det gör situationen ganska enkel. De ytterligare åtgärder som behövs »kostar lite och ger mycket«. Fördubblat anslag till Medicinska forskningsrådet. Sänkt marginalskatt. Ökad lönespridning, så att topptalanger kan få rimligt betalt även i forskning, inte bara i hockey och tennis. Bättre skattevillkor för personaloptioner i forskningsbolag. Flexiblare arbetsrätt. Det

är ungefär vad som behövs för att kunna behålla de bästa, utveckla det nya och få hit de utländska specialister och forskare som är nödvändiga som tillskott. Vi borde lätta också på reglerna för arbetskraftsinvandring och visa betydligt större generositet med att ta emot utländska studenter och doktorander på svenska universitet.

Allt detta är enkla åtgärder. De är enkla i dubbel mening, framhåller ISA. Dels är de lätta att besluta och kostar inte mycket (långt mindre än de bidragsökningar som s-kongressen engagerade sig så starkt för). Dels skulle de få snabb och stark effekt. De skulle genast matchas av en dynamik som ytterst går tillbaka på en ännu inte förstörd lång tradition av högklassig medicinsk forskning i Sverige.

Enda hindret är politisk ideologi. »Ringholm vill inte sänka skatten«, sätter Dagens Industri som en fullt täckande rubrik på en intervju med finansministern, på uppslaget efter reportaget hos Hans Wigzell. Och om Ringholm skulle kunna tänka sig att sänka någon skatt så får det absolut inte vara för »höginkomsttagare« och/eller delägare i framgångsrika forskningsbolag. Detta kommer tvärtom sist, i kategorin »ideologiskt oacceptabla skattesänkningar«.

Först av allt ligger högre bidrag och avskaffad karensdag i sjukförsäkringen, ty det har partikongressen bestämt, en kongress som hade att diskutera »tillväxtpolitik« men ägnade sig enbart åt bidragspolitik. Med Anders Isakssons summering i en krönika i Dagens Industri: »Socialdemokratin är nu ett genuint konservativt parti, lever med blicken stint fäst i backspeglarna och har hela sin identitet knuten till Välfärdssverige såsom det en gång var – eller troddes vara. Glansen ligger i det förflutna, välfärdspolitiska grepp som fungerade i går förutsetts också fungera i morgon.«

Eftersom höjda bidrag kostar så mycket blir det inga medel över till sådant som medicinsk forskning. Och eftersom den allt överskuggande uppgiften är att ta tillbaka väljare från vänsterpartiet kan det inte bli några skattelättnader för de högutbildade. Sådan är logiken.

Är den klok? Bygger den Sveriges framtid? På vad sätt ger det en god grund för framtidens välfärd att skicka i väg alla forskningens Foppa Forsberg och göra det oattraktivt för »utlänningar« på samma nivå att komma och verka i Sverige?

Det skulle behöva så lite för att uppnå så mycket. Men även detta lilla är för mycket för dagens regering.

19 mars 2000